

K İ T A P T A H L İ L İ

BANKACILIĞIN TEKÂMÜLÜ,

Yazan : *Burhan ULUTAN*. Ankara 1957.

Para, uzun zaman, iktisadî hayatın pasif bir unsuru, sadece muba-
delelere aracılık eden bir vasıta telâkki edilmiş ve bu yüzden eski ikti-
satçılar tarafından, üzerinde pek az durulmuştur. Ancak iktisadî hayat
gelişip işbölümü inkişaf ettikçe, para pasif bir vasıta olmaktan çıkmış
ve kendisine mahsus hareketleri olan müstakil bir mütehavvil karakteri
iktisab etmiştir. Paranın bu gelişmesiyle paralel olarak ve onun fonksi-
yonlarını kolaylaştırmak üzere banka sistemi de inkişaf etmiş ve zama-
nımızın belki de en önemli iktisadî müessesesi haline almıştır. Fakat ban-
ka sistemi sadece paranın kaprislerine vüs'at veren değil, fakat aynı za-
manda, bunun tamamiyle aksi istikamette bir rol oynayan, yani parayı
kontrol eden bir müessesedir de. İşte bankaların bu iki tezatlı fonksiyonu
nefislerinde cem etmiş olmaları, bunları zamanımızın en önemli müesse-
seleri haline sokmuştur. Modern ekonomiyi anlamak ve ona hâkim ola-
bilmek için, herşeyden evvel, banka sisteminin mahiyet ve işleyişinin
iyice anlaşılması lâzımdır.

Son yıllarda memleketimizde, umumî faaliyet genişlemesine paralel
olarak, bankacılık sahasında da büyük bir gelişme olmuştur. Bu gelişme
para üzerindeki merkezi kontrolü zayıflatmış ve dolayısıyla kontrolün
tekrar tesisi zaruretini ortaya koymuştur.

İşte sayın *Burhan Ulutan*'ın «*Bankacılığın Tekamülü*» adlı eseri,
meselenin en aktüel olduğu, binaenaleyh en ziyade ihtiyaç duyulan bir
zamanda yayınlanmıştır. Memleketimizde, maalesef, diğer birçok mev-
zularda olduğu gibi, bankacılık sahasında da, yerli telif neşriyat sonde-
rece azdır. Mevcut birkaç eser de ya ders kitabı mahiyetindedir, yahut
ta çok hususî bazı banka muamelelerinin tefsir ve izahı şeklindedir; Bu
sebepten *Burhan Ulutan*'ın eseri bilhassa meseleyi ele alış ve muhteva-
sı bakımlarından, bankacılık literatürümüzdeki gerçek bir boşluğu dol-
durmaktadır.

Eser, isminin ilk bakışta uyandıracığı intiba gibi, bankacılığın kuru ve cansız bir tarihi değildir. Bil'akis bankacılık tarihine, halin izahı ve istikbalin tahmini için gerekli olduğu ölçüde ehemmiyet verilmiş ve çok defa yapıldığı üzere, lüzumsuz ve faydasız teferruata girmekten itina ile sakınılmıştır. Bu tutuma uygun olarak, eserde, bankacılığın başlıca memleketlerde ve bizdeki tekâmülü zamanımıza kadar takip edilmiş, halihazır durum izah ve tenkit edilmiş ve ayrıca istikbale muzaf temenni ve tavsiyelerde bulunulmuştur.

Eserin cazibesini artıran bir hususiyeti, mevzuun mukayeseli olarak işlenmiş olmasıdır. Mukayesenin hudutları oldukça geniş tutulmuş ve bahse değer başlıca memleketler, Amerika Birleşik Devletleri, İngiltere, Fransa, Almanya ve İtalya banka sistemleri, bir umumî bir de banka neveleri itibariyle, ayrı ayrı incelenmiştir.

Eser dört kısma ayrılmıştır :

- I. Banka Mefhumu
- II. Bankacılığın Tarihi
- III. Belli Başlı Memleketlerde Bankalar
- IV. Bankaların Nevileri

I. Kısımda, banka tarifinin zorluğu belirtildikten sonra, bankaların başlıca fonksiyonları izah edilmek suretiyle, mefhuma bir vuzuh verilmeğe çalışılmıştır.

II. Kısımda, bankacılığın, ta en eski medeniyetlerden, Sümer ve Babil'den XVIII. asrın sonlarına kadar olan tekâmülü incelenmiş ve son bir bölümde de, modern bankacılığın doğuş sebepleri ve ayırıcı vasıfları izah edilmiştir.

III. Kısımda, bankacılığın XIX. asırdaki tekâmülü ve halihazır durumu incelenmiştir. Başlıca memleketlerin banka sistemleri bu kısımda incelenmiştir.

IV. Kısımda, banka neveleri evvelâ umumî, sonra da ayrı ayrı ve mukayeseli olarak tetkik edilmiştir. Müellif bu kısımda, her banka nev'i için Türkiyedeki durumu da izah etmekte ve çok isabetli olduklarına kani bulunduğumuz, tenkit ve tavsiyelerde bulunmaktadır. ,

Eserde, konu en geniş cephesiyle ve mukayeseli olarak ele alınmış olduğundan, maalesef, memleketimizdeki halihazır duruma, özlediğimiz ölçüde yer ayrılmamıştır. Halbuki Sayın Burhan Ulutan'ın gerek formasyon gerekse işgal etmiş olduğu mevkiler itibariyle, banka sistemimi-

zin işleyişini büyük bir selâhiyetle etüd edebilecek olan nadir iktisatçı-
larımızdan biris olduğunda şüphe yoktur. Bu mülâhaza ile, müelliften,
kitabının önsözünde vadettiği müteakip eserini, daha ziyade mevcut
banka sistemimizin tahliline tahsis etmesini temenni ederiz.

Prof. Sadun AREN